

**HÖGSKOLAN
I GÄVLE**

Akademien för hälsa och
arbetsliv
Avdelningen för vårdvetenskap

**Riktlinjer för examensarbete i huvudområdet omvårdnad
på grund- och avancerad nivå**

Innehåll

1. Allmänt	1
1.1 Huvudområdet omvårdnad	1
1.2 Karaktärer av examensarbete	2
1.3 Teoretisk referensram	2
1.4. Språk och form	2
1.4.1 Rubriksättning	3
1.5 Fusk, plagiering och förfalskning	3
1.5.1 Fusk.....	3
1.5.2 Plagiering	3
1.5.2.1 Att citera och referera	4
1.5.3 Förfalskning	4
1.6Handledning vid projektplan och examensarbete	4
1.7 E-publicering av examensarbeten	4
2. Innehåll i projektplan på grund- och avancerad nivå	5
2.1 Titel och titelsida	5
2.2 Introduktion och bakgrund.....	5
2.2.1 Problemformulering	5
2.2.2 Syfte och frågeställningar	5
2.3 Metod	5
2.3.1 Litteraturstudier	6
2.3.2 Empiriska studier	8
2.4 Examensarbetets/projektets betydelse	8
2.5 Tidsplan	9
2.6 Referenser	9
3. Innehåll i examensarbetet	9
3.1 Titelblad	9
3.2 Sammanfattning och abstract samt nyckelord och keywords	9
3.3 Innehållsförteckning.....	10
3.4 Introduktion.....	10
3.5 Metod	10
3.6 Resultat.....	11
3.6.1 Litteraturstudier	11

3.6.2 Empiriska studier	12
3.7 Diskussion	12
3.8 Bilagor	12
4. Råd och anvisningar vid opponering av projektplan och examensarbete	13
4.1. Tillvägagångssättet vid seminariet	13
4.1.1. Respondenten/erna rättar	13
4.1.2. Opponenten/erna sammanfattar	13
4.1.3. Respondenten/erna korrigerar och eller kompletterar	13
4.1.4. Opponenten/erna ger synpunkter och leder dialogen	13
4.1.5. Några allmänna kommentarer	14
4.1.6. Granskningsmall för examensarbeten i huvudområdet omvårdnad på grund- och avancerad nivå	15

1. Allmänt

Examensarbetet på grund- och avancerad nivå utgörs av ett självständigt arbete omfattande 15 högskolepoäng (hp) inom huvudområdet omvårdnad. Syftet med ett examensarbete är att det ska generera någon form av ny kunskap, presentera känd kunskap i ett nytt sammanhang eller visa nya tillämpningar av känd kunskap. I examensarbetet ingår att planera och genomföra en studie samt redovisa denna i rapportform enligt anvisningar (se avsnitt 3). Det ingår också ett opponent- och respondentskap som innebär att både det egna och andras examensarbeten kritiskt granskas samt diskuteras vid ett seminarium (se avsnitt 4). Enligt högskolelagen (SFS 1993:100) ska studenten/erna tillägna sig ett vetenskapligt förhållningssätt vilket innefattar att studenterna ska visa förmåga till att: självständigt kritiskt bedöma, lösa problem, följa kunskapsutvecklingen och kunskapsutbyte på vetenskaplig nivå samt kunna diskutera detta. Det självständiga examensarbetet ska visa studentens/ernas fördjupade kunskaper inom huvudområdet och bedömas i relation till den enskildes insats. På grund- och avancerad nivå genomförs examensarbetet företrädesvis i par. Båda studenterna ska ta lika stort ansvar för arbetet, vilket dokumenteras genom signering av dokumentet ”Delaktighet och självständighet i examensarbete”. I Tabell 1 finns angivna krav på examensarbeten på grund- och avancerad nivå.

Tabell 1. Kravnivåer angående antal studenter/examensarbete, examensarbetets omfång och inre balans, antal vetenskapliga referenser, bearbetning och analys av data.

Examensarbetets nivå	Antal studenter /examensarbete	Examensarbetets omfång (exkl. referenser och bilagor)	Examensarbetets inre balans	Antal vetenskapliga referenser	Kravnivå litteraturstudie	Kravnivå kvalitativ analys	Kravnivå statistik
Grundnivå 15hp	2	15-20 sidor (max 25)	Bakgrund och metod ca 50% av examensarbetet	Ca 20-25	Analys och sammanställning av resultat	Beskrivande innehållsanalys	Beskrivande statistik ev. statistiska analyser
Avancerad nivå 15hp	1-2	20-25 sidor (max 30)	Bakgrund och metod ca 50% av examensarbetet	Ca 30-35	Systematiskt urval, Analys, syntes och värdering	Valfri kvalitativ analys	Statistiska analyser

1.1 Huvudområdet omvårdnad

Huvudområdet i sjuksköterskeprogrammet och specialistsköterskeprogrammen är omvårdnad. Omvårdnad har som mål att främja hälsa och välbefinnande genom att stärka och stödja människors hälsoprocesser. Valt problemområde för examensarbetet ska vara relevant för huvudområdet omvårdnad och kommande yrkesfunktion. Oavsett nivå ska problemområdet utgå från huvudområdet och dess kärninnehåll: människa, hälsa, miljö och vårdande som vid Högskolan i Gävle beskrivs på följande sätt:

Varje människa är en unik, erfارande person med olika upplevelser av lidande, tillfredsställelse och behov. Utgångspunkten för detta resonemang är en helhetssyn på människan och hennes livsvärld, den subjektiva kroppen, i meningen upplevelsen av hälsa, smärta och oro med mera, är central. Begreppet människa inkluderar patient, närstående och vårdare (inklusive student). Upplevelsen av hälsa är unik och påverkar välbefinnandet. Hälsa är ett

tillstånd som rör hela människan och kan beskrivas som en känsla av inre balans, meningsfulla relationer och en känsla av sammanhang till livet i stort. Ohälsa rymmer en potential för ökad självkänedom och en möjlighet till att omvärdera livsmål. Miljön ska utformas så att den främjar patienters hälsoprocesser och tar hänsyn till patienters olika behov. Vårdmiljön är där patienten befinner sig och där närstående och familj bör få en framträdande roll i samverkan med vårdare. Vårdande förekommer i människans hela livscykel, från födelse till död och inkluderar både förhållningssätt, sak- och relationsaspekt. I vårdandet skapas relationer och möten som karakteriseras av öppenhet, dialog, trygghet och delaktighet. I omvårdnadsarbetet ska patientens resurser tillvaratas och hänsyn tas till hur livsstilsfaktorer kan påverka människors välbefinnande och dess relation till hälsa och ohälsa. Vårdande innebär vidare vårdarens behov av stöd och handledning för utvecklandet av personlig- och etisk kompetens.

1.2 Karaktärer av examensarbete

Examensarbetet kan genomföras i form av en litteraturstudie eller empirisk studie. På grundnivå är huvudformen för examensarbetet litteraturstudie som innebär att materialet som analyseras företrädesvis består av vetenskapliga artiklar. Studenterna har i vissa fall möjlighet att genomföra empiriska studier 1) genom att delta i befintliga forskningsprojekt som bedrivs inom avdelningen vårdvetenskap 2) genom externt uppdrag från vårdverksamheter 3) genom att med en egen frågeställning vända sig till patientförening för att samla in data.

Studenter på *avancerad nivå genomför i första hand empiriska studier*. I empiriska studier med kvantitativ ansats utgörs datainsamlingen av någon form av mätning som t.ex. svar på enkätfrågor som analyseras med statistiska metoder. Används enkät som datainsamlingsmetod ska befintliga enkäter användas dvs. testade avseende reliabilitet och validitet. I empiriska studier med kvalitativ ansats utgörs data av texter av olika slag såsom transkriberade intervjuer, dagböcker eller observationer.

1.3 Teoretisk referensram

En teoretisk referensram ska användas för att göra en teoretisk eller begreppsmässig koppling till huvudområdet omvårdnad. Den teoretiska referensramen kan utgöras av modeller, teorier eller för ämnet omvårdnad centrala begrepp. Valet av modell eller teori (t.ex. Salutogenes, Orems teori om egenvårdbalans) och begrepp (t.ex. livskvalitet eller något eller några bärande begrepp inom huvudområdet omvårdnad) avgörs av vad examensarbetet handlar om. I examensarbetet används den teoretiska referensramen för att; motivera och inspirera till formulering av syfte/frågeställningar, *göra antaganden om datamaterialet (hypoteser)*, förklara begrepp som förekommer i examensarbetet, analysera, strukturera och lyfta resultatet för att få en vidare förståelse av vad som framkommit i resultatet i resultatdiskussionen.

1.4. Språk och form

Examensarbetet ska skrivas på det svenska eller engelska språket. Vägledande för språk och form är Språkrådets "Svenska skrivregler". Det innebär att språkbehandlingen i arbetet ska vara korrekt, stramt och logiskt. Stavfel, syftningsfel eller meningsbyggnadsfel samt slang, dialektala och värderande uttryck ska undvikas. Diskriminerande språkbruk är enligt lag förbjudet. Examensarbetet skrivs huvudsakligen i imperfekt, antingen kan meningens första

verb skrivs i imperfekt och övriga verb i presens, t.ex. ”Huvudresultatet visade att kvinnor skattar sig ha en sämre livskvalitet jämfört med män.” Ett alternativ är att alla meningens verb skrivs i imperfekt, ”Huvudresultatet visade att kvinnorna skattade...”. Syftet ska alltid skrivas med första verbet i imperfekt och återstående verb i presens. ”Syftet med studien var att beskriva hur personer med diabetes upplever att...”. Vedertagen kunskap skrivs i presens, tex. ”Vetenskap är inte samma sak som kunskap eftersom begreppet "kunskap" kan betyda olika saker medan vetenskap är resultatet av ett arbetssätt...”. Personliga pronomen, d.v.s. ord som ”jag” och ”vi” bör användas sparsamt. Ett sätt att undvika personliga pronomen är att använda passiv form. Den löpande texten i examensarbetets olika delar ska skrivas i Times New Roman, storlek 12 med 1,5 radavstånd. För studenter som vill ha stöd i sin språkhantering och utveckla sitt akademiska skrivande erbjuder biblioteket vid Högskolan i Gävle stöd i form av en skriarverkstad, se bibliotekets hemsida

<http://www.hig.se/Ext/Sv/Biblioteket/Skriva-och-publicera/Registrera-och-publicera-i-DiVA.html>

1.4.1 Rubriksättning

Med rubriker tydliggörs examensarbetets inre organisation och struktur. Rubriker återfinns på olika nivåer i ett examensarbete. Avsnitt med lika vikt ska återfinnas under rubriker på samma nivå. Ett exempel är att använda sig av olika teckenstorlek eller fet, understruken och kursiv stil. Ett annat sätt är att med siffror markera rubriknivåerna.

1.5 Fusk, plagiering och förfalskning

1.5.1 Fusk

Att vilseleda vid examination räknas som fusk. Alla former av fusk är absolut förbjudna och leder till disciplinåtgärder. Att använda någon annans arbete utan att ange källa, d.v.s. att plagiera, kan bedömas som fusk. Fusk kan även handla om otillåtet samarbete mellan studenter i samband med författande av examensarbetet. Att hjälpa någon annan att fuska ses också som fusk. Det är inte tillåtet att låta någon annan kopiera text vid till exempel författande av examensarbetet.

Den som upptäcker fusk anmäler det till rektor som antingen själv beslutar i ärendet eller överlämnar det till högskolans disciplinnämnd. I nämnden sitter bland annat rektor, student- och lärarrepresentanter samt en domare. Påföljden av fusk kan bli en varning eller en viss tids avstängning från studierna. Beslut av en disciplinnämnd om avstängning och varning, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut tagna av en disciplinnämnd får ej överklagas.

1.5.2 Plagiering

Att plagiera innebär att med avsikt framställa andras texter och ord som sina egna. Vid inlämning av skriftliga examinationsuppgifter (ej salstentamen) använder Högskolan i Gävle plagiatkontrollverktyget Safe Assign, som finns i Blackboard. Information om plagiatkontroll och Safe Assign finns på [en egen sida](#).

1.5.2.1 Att citera och referera

I vetenskapliga texter och examensarbeten citeras eller refereras det ofta till andras vetenskapliga arbeten. Detta görs genom användande av direkta citat samt korrekt referatteknik. Ett *citat* är ett **exakt ordagrant återgivande** av någon annans text och ett *referat* är **att sammanfatta innehållet** i någon annans text vilket innebär **en korrekt beskrivning** av det refererade materialet, omformulerat med **egna ord**. Referat används för att sammanfatta kunskapsläget samt underbygga argument i den vetenskapliga diskussionen. För ytterligare information om referenssystem, se punkt 2.6 (Referenser).

1.5.3 Förfalskning

Urkundsförfalskning är enligt svensk lag ett brott med påföljden böter eller fängelsestraff och betyder att skriva en annan persons namnteckning eller signatur. Inom utbildning kan exempel på det vara att skriva en annan students signatur eller namnteckning vid obligatoriska undervisningstillfällen.

1.6Handledning vid projektplan och examensarbete

Handledning är en process där både handledare och studenter är aktiva under arbetets gång och där studenten/erna är huvudansvarig för att examensarbetet genomförs. Handledarens roll är att ge återkoppling på inlämnat material, vara rådgivare och vägledare i syfte att bidra till att utveckla studentens/ernas vetenskapliga, kritiska och självständiga tänkande. Handledning av examensarbeten på grund- och avancerad nivå sker huvudsakligen i grupp. För att handledningstillfället skall bli meningsfullt ska studenten/erna skicka skriftligt material eller utkast till både handledaren och de andra studenterna i god tid före bokad handledningstid. Omfattningen av handledningen beskrivs närmare i respektive kurs studiehandledning. Innan en färdigutformad projektplan och /eller examensarbete lämnas till examinator för examination bör handledaren ge klartecken till att arbetet kan examineras. Om studenten/erna trots handledarens rekommendation om att inte examineras vid ordinarie tillfälle ändå väljer att examineras är detta studentens/ernas beslut och ansvar.

1.7 E-publicering av examensarbeten

Studenten/erna ansvarar för att det godkända examensarbetet i dess slutgiltiga form läggs in i DIVA (Digitala vetenskapliga arkivet) via länk på bibliotekets hemsida <http://www.hig.se/Ext/Sv/Biblioteket/Skriva-och-publicera/Registrera-och-publicera-i-DiVA.html>. Detta ska göras först efter att examinator/handledare meddelat att arbetet är godkänt. Studenten/erna är ansvarig för att rätt, godkänd version av examensarbetet läggs ut. Först när publicering skett i DIVA kan betyg registreras i Ladok.

2. Innehåll i projektplan på grund- och avancerad nivå

2.1 Titel och titelsida

I titeln ska det framgå vilka och vad som ska studeras samt om det är en litteraturstudie eller empirisk studie. Titelsidemallar som är desamma för projektplan och examensarbete, återfinns på HiG:s hemsida <http://www.hig.se/Ext/Sv/Biblioteket/Skriva-och-publicera/Registrera-och-publicera-i-DiVA/Mallar-for-titelsidor-till-uppsatser.html> ”Titelsidemallar till uppsatser”. Angående titelbladets utformning gällande typsnitt, teckenstorlek, benämning av nivå, ämnesområde, program och kurs, se bilaga 1.

2.2 Introduktion och bakgrund

Detta avsnitt ska sammanfatta kunskapsläget och ge en introduktion samt bakgrund till valt problemområde. Något av huvudområdets bärande begrepp; människa, hälsa, miljö och vårdande, de centrala begreppen utifrån det valda området och den teoretiska referensram som valts, ska kort presenteras i projektplanen. Enbart de mest centrala referenserna från tidigare forskning ska inkluderas och sammanfattas kort. När det gäller litteraturstudier är det viktigt att vara observant på att inte ge svar på arbetets syfte i introduktionen. Innehållet ska visa att författaren/arna har satt sig in i problemområdet. Introduktionsavsnittet, exklusive problemformulering och syfte, ska omfatta högst 500-700 ord, inkludera minst 5 vetenskapliga referenser och avslutas med en problemformulering.

2.2.1 Problemformulering

För att motivera valt problemområde ska problemformuleringen utgå från huvudområdet omvårdnad och från något/några av dess begrepp. Problemformuleringen ska summera den forskning som presenterats i introduktion/bakgrund respektive fattas inom valt område. Tillsammans med den kliniska relevansen för vård och/eller samhälle motiveras arbetets betydelse för omvårdnad.

2.2.2 Syfte och frågeställningar

Här anges det övergripande syftet som examensarbetet avser att svara på. Frågeställningarna utgör preciseringar av syftet och ska utformas tydligt eftersom de utgör en central del i examensarbetet. Vid kvalitativa studier kan frågeställning exkluderas om studiens syfte är tydligt beskrivet.

2.3 Metod

Metoden i projektplanen ska ha en sådan detaljeringsgrad att examinator samt opponent/erna har möjlighet att bedöma relevansen för de formulerade frågeställningarna och därmed få en god uppfattning om hur examensarbetet kommer att genomföras. Omfattningen av denna del bör vara ca 1,5-2 A4-sidor.

2.3.1 Litteraturstudier

Litteraturstudiers metodavsnitt ska innefatta underrubrikerna;

- Design
- Sökstrategi
- Urvalskriterier
- Urvalsprocess
- Utfall av möjliga artiklar
- Dataanalys
- Etiska överväganden

Designen för examensarbeten på grundnivå når i allmänhet inte upp till de krav som ställs på en systematisk litteraturstudie och är därför en ”beskrivande litteraturstudie”. *För litteraturstudier på avancerad nivå krävs att litteraturstudien genomförs systematiskt.*

Sökstrategi, bestående av databaser, sökord, sökordskombinationer och limits (aktiva val i databas) ska presenteras här. I allmänhet räcker det att söka litteratur i databasen MedLine via sökmotorn PubMed. Beroende på ämnesområde samt antal relevanta träffar i Medline kan kompletterande sökningar göras i andra databaser med specifika inriktningar som Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature (CINAHL) och PsycINFO. Samsökningstjänster som Discovery ska inte användas.

Välj i första hand sökord som är indexerade enligt Medical Subject Headings (MeSH) i Medline. I andra databaser, sök i respektive databas ”Thesaurus”. Valda sökord ska användas på ett systematiskt sätt i sökningen. Sökningen begränsas i databasen med hjälp av ”limits” (begränsningar) för år och språk. Begränsningen ”Free fulltext” ska inte användas. Eventuellt ytterligare begränsningar ska diskuteras med handledare. Börja med en ”bred” sökning för en term i taget, för att sedan smälta av sökningen genom sökordskombinationer med hjälp av booleanska söktermer (AND, OR, NOT). Sökningen kan eventuellt kombineras med manuell sökning i vetenskapliga tidskrifters innehållsförteckningar och/eller i framsökta artiklars referenslistor. Både databas- och manuella sökningar ska redovisas tydligt, med en tabell (se Tabell 2). Presentationen av databassökningarna ska ge en uppfattning om examensarbetets genomförbarhet, dvs. verkar det finnas tillräckligt med vetenskapliga artiklar inom det valda området för att kunna genomföra en litteraturstudie? Databassökningarna ska sammantaget leda fram till ett utfall av rimlig storlek, ca 200 artiklar.

Urvalskriterier d.v.s. kriterier för urval av artiklar ska anges och endast empiriska vetenskapliga artiklar (primärkällor) ska användas. Ett viktigt urvalskriterium för alla litteraturstudier är att möjliga artiklar ska vara relevanta för studiens syfte. Vid den preliminära inklusionen av artiklar som görs i samband med projektplanen, läses titel och abstract överskådligt för att antalet möjliga artiklar till examensarbetet ska kunna bedömas. Antal möjliga artiklar bör vara ca 30 och ska anges i tabell (se Tabell 2).

Urvalsprocessen och utfallet av möjliga artiklar redogör för hur du/ni gått tillväga och vilka kriterier som använts i bedömningen för att exkludera artiklar från databassökningarnas träffar från ca 200 till ca 30 möjliga artiklar. Presentera urvalsprocessen genom att använda ett flödesschema. Ett flödesschema kan hämtas från <http://www.prisma-statement.org/>.

Tabell 2. Exempel på sökstrategi till projektplan.

Databas	Begränsningar (limits) sökdatum	Söktermer	Antal träffar	Möjliga artiklar (exklusive dubletter)
Medline via PubMed	10 år, engelska, Adult:19+years, 2015-12-01	Pain (MeSH)	324029	
Medline via PubMed	10 år, engelska, Adult:19+years, 2015-12-01	"Quality of life" (MeSH)	129767	
Medline via PubMed	10 år, engelska, Adult:19+years, 2015-12-01	"Coping" (fritext)	105731	
Medline via PubMed	10 år, engelska, Adult:19+years, 2015-12-01	"Self-efficacy (fritext)"	39935	
Medline via PubMed	10 år, engelska, Adult:19+years, 2015-12-01	Pain (MeSH) AND "Quality of life"(MeSH) AND "Coping" (fritext)	551	
Medline via PubMed	10 år, engelska, Adult:19+years, 2015-12-05	Pain (MeSH) AND "Quality of life" (MeSH) AND "Coping" (fritext) and "Self-efficacy (fritext)	197	29
Manuell sökning	10 år, engelska, Adult:19+years, 2015-12-05	Relevans för inklusionskriterier, syfte och frågeställningar		1
				Totalt 30

Dataanalys ska beskriva hur data kommer att analyseras och sammanställas.

Vid en litteraturstudie analyseras och sammanställs endast de ingående artiklarnas resultatdel (Results eller Findings). Dataanalysen ska styrkas av en metodreferens.

På avancerad nivå ska den kvalitetssäkringsriktlinje som är relevant för vald ansats användas, t.ex. COREQ för kvalitativa studier och PRISMA statement för randomiserade kontrollerade studier. Kvalitetsriktlinjerna finns tillgängliga via <http://www.equator-network.org/>.

Forskningsetiska överväganden

Studenten/erna och handledare är ansvariga för att projektplanen följer etiska regler. Forskareetik berör frågor kring redlighet, dvs. objektivitet och noggrannhet i arbetet. Forskningsetiska frågor är relevanta såväl vid litteraturstudier som vid empiriska studier.

2.3.2 Empiriska studier

I metoden för avsnittet empiriska studier ska följande underrubriker användas;

- Design
- Urvalsmetod och undersökningsgrupp
- Datainsamlingsmetod
- Tillvägagångssätt
- Dataanalys
- Forskningsetiska överväganden

Beskrivningen ska vara så detaljerad att examinator har möjlighet att bedöma det planerade examensarbetets genomförbarhet samt om metoden ger svar på syfte och frågeställningar. I metodavsnittet ska framgå vilken **design** som används vilken ska styrkas av en metodreferens. Den **urvalsmetod** som planeras, den tänkta **undersökningsgruppen**, inklusions- och exklusionskriterier för urval ska även beskrivas. Den planerade **datainsamlingsmetoden** ska vara tydligt beskriven så att examinator kan bedöma om metoden ger svar på syftet och eventuella frågeställningar. Om datainsamlingsmetoden utgörs av enkät eller intervju ska huvuddragen, inte fråga för fråga beskrivas. Beskriv därför antal frågor, frågornas huvudsakliga innehåll, dess svarsalternativ och eventuella psykometriska tester som validitet och reliabilitet för enkäten. Frågornas innehåll ska korrespondera mot innehållet i syftet och frågeställningarna. Befintliga enkäter/instrument ska i första hand användas. Om förändringar utförs måste först tillåtelse från upphovsrättsinnehavaren till enkäten ges. Alla planerade förändringar som utförs ska anges. I annat fall räcker det oftast med att referera till originalet. *På avancerad nivå ska tillförlitlighet samt giltighet väl argumenteras och styrkas av relevant metodreferens.*

Under **tillvägagångssätt** beskrivs proceduren tydligt avseende; vilka tillstånd som kommer att sökas (från verksamhetschefer eller forskningsetiska rådet), hur undersökningsgruppen kommer att tillfrågas om deltagande i studien och vem som planeras utföra förfrågan om deltagande, i vilken kontext studien kommer att genomföras och hur författaren/arna kommer att gå tillväga för att genomföra studien. Under rubriken **dataanalys** ska planerad analysmetod beskrivas och styrkas med adekvat metodreferens. Vid kvantitativ ansats beskrivs vilka statistiska metoder samt vilket statistikprogram som kommer att användas. Vid kvalitativ ansats beskrivs den arbetsgång som planeras vid databearbetning och analys.

Forskningsetiska överväganden

Studenten/erna och handledare är ansvariga för att projektplanen följer etiska regler.

Forskareetik berör frågor kring redlighet dvs. objektivitet och noggrannhet i arbetet. Dessa etiska frågor är relevanta såväl vid empiriska studier som vid litteraturstudier.

Vid empiriska studier finns ytterligare etiska överväganden att beakta som exempelvis berör samtycke, rekrytering och konfidentialitet i kontakten med studiedeltagare samt nytta kontra risk med projektet. Referera till de forskningsetiska principerna och diskutera forskningsetiska överväganden utifrån dessa. Högskolan i Gävle har som praxis att vissa projektplaner granskas av högskolans forskningsetiska råd (FER). Vidare vägledning och information finns på FERs hemsida.

2.4 Examensarbetets/projektets betydelse

Under rubriken ”Examensarbetets/projektets betydelse” beskrivs vilken betydelse examensarbetet kommer att ha för huvudområdet omvårdnad och för det kliniska vårdarbetet. Rubriken beskrivs endast i projektplanen, men dess innehåll kan ligga till grund för examensarbetets rubrik ”Kliniska implikationer”.

2.5 Tidsplan

En detaljerad tidsplan med veckovis planering för examensarbetet ska upprättas. Tidsplanen är ett stöd för både student och handledare. Av tidsplanen bör det framgå hur handledningen planeras och när underlag för handledning lämnas till studenter i handledningsgruppen samt handledaren. Rubriken beskrivs endast i projektplanen.

2.6 Referenser

I examensarbetet ska referenser alltid skrivas på ett standardiserat sätt. Detta för att det klart och tydligt ska framgå vilka källor som använts för tolkningar och påståenden samt vad som är hämtat från andras källor och vad som är egna tankar. Ett vedertaget referenssystem används för att det ska vara lätt att spåra tillbaka till källan och kontrollera de uppgifter som angivits. I både projektplan och examensarbete ska de principer som anges för antingen Harvard- eller Vancouversystemet tillämpas. Guider finns tillgängliga via länkarna nedan:

Harvardssystemet: <http://www.hb.se/Biblioteket/Skriva-och-referera/Guide-till-Harvardssystemet/>

Vancouversystemet: <http://ju.se/Bibliotek/sok---skrivhjalp/litteraturreferenser---sa-skriver-du/vancouversystemet.html>

Använd gärna Mendeley, som är ett referenshanteringssystem. Instruktionsfilmer finns på Högskolebibliotekets hemsida. Uppstår problem, kontakta personal på biblioteket.

3. Innehåll i examensarbetet

Under detta avsnitt presenteras det som behöver beaktas i samband med examensarbetets genomförande, **utöver** vad som framgår i avsnitt 2. ”Innehåll i projektplan på grund- och avancerad nivå”.

3.1 Titelblad

För examensarbeten vid HiG finns en gemensam struktur och riktlinjer för titelbladets utformning. Titelbladsmall och instruktioner återfinns på HiG:s hemsida <https://www.hig.se/Ext/Sv/Biblioteket/Skriva-och-publicera/Registrera-och-publicera-i-DiVA/Mallar-for-titelsidor-till-uppsatser.html>. Angående titelbladets utformning gällande typsnitt, teckenstorlek, benämning av nivå, ämnesområde, program och kurs, se bilaga 1

3.2 Sammanfattning och abstract samt nyckelord och keywords

Sammanfattningen ska vara kortfattad, ej mer än 250 ord och strukturerad med underrubrikerna **bakgrund**, **syfte**, **metod**, **huvudresultat** och **slutsats**. Texten ska skrivas i ett stycke och i imperfekt utan referenser. Ett abstract är en engelsk översättning av

sammanfattningen. Abstract skrivs på en separat sida och följer sammanfattningens struktur. Längst ner på respektive sida anges 3-5 nyckelord/ keywords. Nyckelord/keywords ska utgöras av examensarbetets centrala undersökta variabler och bör vara vedertagna sökord som anges i bokstavsordning.

3.3 Innehållsförteckning

En innehållsförteckning ska guida läsaren samt ge en översikt över arbetets struktur. Sidnumreringen ska börja på sidan efter innehållsförteckningen, dvs. sidan 1 är introduktionens första sida. Bilagor ska inte sidnumreras men ska framgå av innehållsförteckningen.

3.4 Introduktion

Jämfört med projektplan ska introduktionen till examensarbetet innehålla en **utökad** litteraturgenomgång. Introduktionen ska sammanfatta forskningsläget, centrala begrepp ska definieras och den teoretiska bakgrunden till de begrepp/områden som är fokus för examensarbetet ska beskrivas. Problemformulering, syfte och frågeställningar utgör avslutningen på introduktionsavsnittet. Artiklar med litteraturöversikter passar ofta bra i introduktionen, observera att det endast är litteraturöversiktens resultatavsnitt som kan refereras som primärkälla.

Vid **litteraturstudier** är det viktigt att introduktionen inte besvarar examensarbetets syfte och frågeställningar. Utifrån den egna frågeställningen kan istället introduktionen referera till 1) Studier som belyser andra (närliggande) aspekter av det egna arbetets problemområde 2) Studier som tidsmässigt ligger utanför den egna studien 3) Studier med en annan metodologisk ansats.

Vid studier på avancerad nivå är det förmåga till syntes och problemformulering som ska fördjupas i introduktionen.

3.5 Metod

För såväl grund- som avanceradnivå ska samma underrubriker som i projektplanen användas, se avsnitt 2.3. Gemensamt för avsnittet metod är att samtliga metodologiska val som gjorts bör styrkas av metodreferens.

Vid **litteraturstudier** tillkommer för examensarbetet att precisera och utveckla metodik för sökstrategi, göra om samma databassökning av vetenskapliga artiklar som för projektplan för att sökningen ska vara så aktuell som möjligt samt tydliggöra beskrivningen av urvalskriterier. Under rubriken urvalsprocess ska det även framgå hur artiklarnas vetenskapliga kvalitet bedömts. På grundnivå ska av kursledningen rekommenderade granskningsmallar som är relevant för vald ansats användas. *Sökstrategi och urvalskriterier ska vara tydligt motiverade på avancerad nivå.* Observera att beskrivning över hur data har bearbetats och sammanställts, avseende de ingående artiklarnas resultat, ska tydliggöras under rubriken dataanalys. En fördjupad beskrivning kring forskarens överväganden ska även göras.

I fråga om **empiriska studier** ska beskrivningen ha en sådan detaljeringsgrad att examinator

och opponent/erna har möjlighet att replikera studien samt bedöma datainsamlingens relevans utifrån de angivna frågeställningarna. Den metodologiska beskrivningen ska ge en god uppfattning om hur examensarbetet har genomförts beträffande urvalsmetod, vilken undersökningsgrupp som inkluderats (bakgrundsdata om personerna som studeras), datainsamlingsmetod/er, tillvägagångssätt (hur personerna i undersökningsgruppen har rekryterats), hur dataanalysen utförts inklusive beskrivning hur eventuellt bortfall har hanterats. *På avancerad nivå ska tillförlitlighet samt giltighet väl argumenteras och styrkas av relevant metodreferens. En fördjupad beskrivning kring forskar- och forskningsetiska överväganden ska även göras.*

3.6 Resultat

Resultatet ska svara på syfte och frågeställningar. Det ska presenteras tydligt, överskådligt, neutralt och bör ha en inledande text om hur resultatet kommer att presenteras. Endast data som har direkt anknytning till, relevans för syfte och frågeställningar och av tillräcklig kvalitet ska redovisas. Tabeller och figurer är ett sätt att åstadkomma överskådlighet och dessa ska förses med beskrivande rubrik. Tabeller respektive figurer ska var för sig numreras löpande genom hela arbetet. Observera att tabellrubrik placeras över tabellen, medan en figurrubrik placeras under figuren. Tabellen respektive figuren kompletteras med resultatbeskrivning i löpande text. Hänvisning till tabeller och figurer ska ske i löpande text och komma före respektive tabell eller figur. Om arbetet innehåller stora tabeller och figurer kan de placeras i bilaga.

3.6.1 Litteraturstudier

Valda artiklar presenteras i bokstavsordning efter författarnamn, se Tabell 3. Vidare redovisas publikationsår, studieland, titel, design ev. ansats, undersökningsgrupp, datainsamlingsmetod (även *reliabilitet/validitet på avancerad nivå*) och dataanalysmetod.

Tabell 3. I tabellrubriken ska innehållet i tabellen framgå

Författare	Titel	Design och eventuellt ansats	Undersökningsgrupp	Datainsamlingsmetod	Dataanalysmetod
+ publikationsår/ studieland					

I Tabell 4 presenteras studiens författare, syfte och en sammanfattning av respektive artikels resultat.

Tabell 4. I tabellrubriken ska innehållet i tabellen framgå

Författare	Syfte	Resultat

Inkluderade artiklars resultat redovisas enligt en vald struktur som baseras på analysen av innehållet i materialet. Denna struktur kan bygga på en sortering. Detta kan exempelvis utgöras av likheter/skillnader i resultat, metodologiska aspekter eller andra aspekter (t.ex. när

och i vilka länder studierna genomfördes). Redovisningen sker i löpande text som åtföljs av en tabell där förslagsvis författarna, syfte och resultat redovisas. Att presentera resultat referens för referens i litteraturstudier, ger ett obearbetat intryck och bör undvikas. Resultatet ska, i bearbetad form, besvara examensarbetets frågeställningar.

3.6.2 Empiriska studier

Resultatet presenteras utifrån examensarbetets syfte och eventuella frågeställningar med hjälp av löpande text, tabeller och/eller figurer. Vid kvalitativa ansatser presenteras resultatet utifrån framtagna kategorier eller temaområden med enstaka tillhörande representativa citat. Tabeller och figurer kan även användas för att tydliggöra vilka kategorier/teman som framkommit. Vid kvantitativa ansatser presenteras resultat företrädesvis utifrån examensarbetets frågeställningar i löpande text och kompletterande tabeller. När det gäller enkätstudier krävs alltid en bearbetning. En resultatredovisning, där svaren på enkäterna presenteras fråga för fråga eller direkta urklipp från utskriften i SPSS, ger ett obearbetat intryck.

3.7 Diskussion

Diskussionsavsnittet består av underrubrikerna **huvudresultat, resultatdiskussion, metoddiskussion, kliniska implikationer, förslag på fortsatt forskning slutsats**. **Huvudresultat** är en kort sammanfattning av vad författaren/arna bedömer vara studiens viktigaste resultat. Beskrivningen görs kortfattat i löpande text och utan referenser och bör börja med en återupprepning av examensarbetets syfte. Innehållet ska överensstämma med sammanfattningens/abstractets beskrivning av resultatet. I **resultatdiskussionen** ska huvudfynden diskuteras i relation till tidigare forskning och/eller vald teori/modell. Vid en kvalitativ ansats framkommer den teoretiska kopplingen ibland, först i detta avsnitt och då med en fördjupad diskussion. I resultatdiskussionen ska författaren/arna kritiskt reflektera över resultatet med stöd av referenser. Utöver de referenser som används i introduktionen kan med fördel andra referenser användas. Därefter följer ett avsnitt med **metoddiskussion** där författaren/arna reflekterar över det egna arbetets styrka och svagheter, vilket kan ha påverkat resultatet i någon speciell riktning. Utgå från metodavsnittets underrubriker för metoddiskussionens disposition så att alla aspekter, från design till forskningsetiska överväganden och forskareetik, övervägs i metoddiskussionen. Diskussionen avslutas med **”Kliniska implikationer för omvårdnad”** och **”Förslag till fortsatt forskning”**. Förslagen bör vara naturligt knutna till de resultat som författaren/arna redovisat. Examensarbetet avslutas med en rimlig **slutsats**, d.v.s. en abstraktion av både huvudresultat och kliniska implikationer som svarar på syftet.

3.8 Bilagor

Eventuella bilagor placeras alltid sist i examensarbetet och varje bilaga numreras löpande i anslutning till att de nämns i texten. Bilagor sidnumreras inte i innehållsförteckningen. Informationsbrev, förfrågan till verksamhetschef, intervjuguide och frågeformulär ska finnas med som bilagor inför slutseminariet respektive examinationseminariet men inte i det slutgiltiga examensarbetet som publiceras på DiVA.

4. Råd och anvisningar vid opponering av projektplan och examensarbete

Vid seminariet bedöms examensarbetet enligt de kriterier som gäller för vetenskapligt arbete i allmänhet. Eftersom seminariet ofta är det enda tillfälle då vetenskapliga aspekter på arbetet avhandlas, har författaren/arna rätt att kräva att arbetet granskas seriöst och kritiskt av andra studenter. Vid projektplanearbete och examensarbete har opponent/erna goda möjligheter att ge råd och förslag på hur det planerade arbetet kan vidareutvecklas, såväl metodologiska som teoretiska aspekter.

4.1. Tillvägagångssättet vid seminariet

4.1.1. Respondenten/erna rättar

Respondenten/erna (författaren/arna) ges först möjlighet att påpeka eventuella felaktigheter av betydelse för förståelsen av arbetet. Det kan röra sig om något som fallit bort vid utskriften, att figurerna är omkastade etc. Respondenten/erna behöver inte kommentera alla detaljer som kan vara felaktiga, utan bara sådana fel som gör att meningar får felaktig innebörd, eller att sammanhanget i de förda resonemangen ändras. Redaktionella aspekter (stavfel, skrivfel etc.) ska inte kommenteras om de inte är så allvarliga att de försvårar förståelsen av det skrivna.

4.1.2. Opponenten/erna sammanfattar

Opponent/erna gör sedan en sammanfattning av huvuddragen i arbetet. Sammanfattningen ska koncentreras till det centrala i arbetet och tonvikten bör läggas vid:

- Vilket syfte/frågeställningar har författaren/arna avsett att besvara?
- Vilken metod har använts för att besvara syfte/frågeställningar
- Vilket huvudresultat har författaren/arna presenterat?
- Vilka eventuella slutsatser har författaren/arna dragit?

Sammanfattningen ska uppta en mindre del av seminariet och utgöra högst ca 15% av den anslagna tiden (ca 5 minuter vid en halvtimmes seminarium).

4.1.3. Respondenten/erna korrigerar och eller kompletterar

Respondenten/erna ges möjlighet att korrigera opponent/erna sammanfattning. Detta gäller om det är några viktiga delar av arbetet som inte har kommit med i sammanfattningen eller om opponent/erna missuppfattat något.

4.1.4. Opponenten/erna ger synpunkter och leder dialogen

Vid denna tidpunkt i seminariet återstår den viktigaste delen, nämligen opponentens/ernas synpunkter på arbetet. Det är viktigt att ställa öppna frågor och sträva efter en dialog. Synpunkterna ska framföras konstruktivt och spegla arbetets förtjänster och förbättringsmöjligheter. Formulera frågor så att författaren/arna kan förklara varför olika vägval gjorts. Synpunkterna ska inriktas på arbetets innehåll och endast i mindre utsträckning på redaktionella aspekter. Diskussionen ska koncentreras på de centrala delarna i arbetet och ska utgå ifrån granskningsmallens delar märka I-IV. Avsnitt V i granskningsmallen vad gäller referenser,

språk och formalia kan med fördel avhandlas kortfattat i slutet av seminariet. Ställ öppna frågor och följ upp tankegången med följdfrågor så att respondenten/erna kan komplettera. Lyssna ordentligt på respondentens/ernas svar. Detta kan förefalla vara ett överflödigt påpekande, men många gånger ställer opponenter/erna frågor utan att lyssna ordentligt på svaret vilket leder till att opponenter/erna förbiset att respondenter/erna inte svarat på frågan. Återupprepa i så fall frågan. Sträva alltid efter att skapa en dialog.

Vid seminariets slut ges åhörarna tillfälle att ställa frågor och examinatorn ger avslutande kommentarer.

4.1.5. Några allmänna kommentarer

Ovanstående punkter täcker inte alla tänkbara aspekter som kan vara relevanta. De bör uppfattas som en ram för det centrala i opponenter/ernas uppgift. Det ska dock framhållas att seminariet är opponenter/ernas ansvarsuppgift i den meningen att det är opponenter/erna som står för huvuddelen av genomförandet. Opponenten/erna behöver därför förbereda sig noggrant för sin uppgift och alltid göra en disposition över sina synpunkter samt ha en struktur i skriven form ("stolpar") till underlag för seminariet. Opponenten/erna anger i hög grad tonen och stämningen vid seminariet genom sitt sätt att opponera. Sträva därför efter att skapa en positiv stämning utan att undvika att ta upp problem i det diskuterade arbetet.

4.1.6. Granskningsmall för examensarbeten i huvudområdet omvårdnad på grund- och avancerad nivå (kursiv text gäller endast avancerad nivå)

Avsnitt i arbetet som behandlar		Kommentar
I. Introduktion/Bakgrund/Syfte		
1. Finns det en teoretisk eller begreppsmässig koppling till omvårdnad i arbetet?		
2. Beskrivs (görs en syntes av) relevant och aktuell forskning inom området (för litteraturstudier inom närliggande område) samt eventuella teorier?		
3. Är centrala begrepp för arbetet beskrivna och teoretiskt definierade?		
4. Leder bakgrundsbeskrivningen logiskt fram till en tydlig problemformulering och till syftet?		
5. Är syfte och eventuella frågeställningar tydligt beskrivna?		
II. Metod		
Empirisk	Litteraturstudie	
1. Framgår arbetets design?	1. Framgår arbetets design? Beskrivande (<i>systematiska</i>)	
2. Är urvalsmetoden relevant och undersökningsgrupp och eventuellt bortfall tydligt beskrivna?	2. Är sökstrategin, dvs. databaser, sökord sökordskombinationer och limits relevanta och tydligt beskrivna?	
3. Är den valda datainsamlingsmetoden relevant och tydligt beskriven (<i>inklusive tillförlitlighet och giltighet</i>)?	3. Är kriterier för urval av artiklar relevanta och tydligt beskrivna (<i>och motiverade</i>)?	
4. Är arbetets tillvägagångssätt tydligt beskrivet?	4. Är urvalsprocessen och utfallet tydligt beskrivna (<i>och motiverade</i>)?	
5. Är analysmetoden relevant och klart beskriven?		
6. Är överväganden utifrån forskareetik och forskningsetiskprinciper beskrivna och är relevanta åtgärder vidtagna? (<i>fördjupad forskningsetiskt övervägande utifrån de forskningsetiska principerna</i>)		
III. Resultat		
1. Är resultatredovisningen relevant i förhållande till syfte/frågeställningar?		
2. Är resultatredovisningen relevant i förhållande till analysmetod?		
3. Är resultatet strukturerat och tydligt beskrivet i text, figurer, tabeller och/eller citat samt eventuellt strukturerat utifrån vald teori eller modell?		
IV. Diskussion		
1. Är huvudfynden diskuterade och relaterade till tidigare forskning och teori eller modell?		
2. Är metodvalens styrkor och svagheter diskuterade utifrån metodreferens?		
3. Diskuteras resultatets kliniska tillämpbarhet och ges förslag till fortsatta studier?		
4. Finns det en rimlig slutsats?		
V. Titel, abstrakt, referenser, språk och formalia		
1. Är titeln relevant för arbetet?		
2. Ger abstrakt en relevant översikt av arbetets innehåll?		
3. Är referenshanteringen korrekt?		
4. Är övriga formalia enligt lärosätets riktlinjer korrekt hanterade?		
5. Är språkhanteringen i arbetet adekvat?		
6. Finns det tillräckligt antal vetenskapliga referenser i arbetet?		
VI. Opponentskap och respondentskap		
1. Har opponenter/erna tillräckligt kritiskt granskat examensarbetet?		
2. Har respondenten /erna på ett adekvat sätt försvarat examensarbetet?		

Denna granskningsmall är en vidareutveckling av bedömningsmallar/checklistor från Röda Korsets Högskola, Linköpings universitet (Inst. för vård och välfärd) och Göteborgs universitet (Sahlgrenska Akademin)

Bilaga 1

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för vårdvetenskap

Rubrik

Eventuell underrubrik

Författare

År

Examensarbete, Nivå, Högskolepoäng
Huvudområde
Program
Kursnamn

Handledare: Namn
Examinator: Namn
